

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

NÁLEZ

Ústavného súdu Slovenskej republiky

V mene Slovenskej republiky

II. ÚS 482/2021-37

Ústavný súd Slovenskej republiky v senáte zloženom z predsedu senátu Ladislava Duditša a sudcov Libora Duľu a Ivana Fiačana (sudca spravodajca) v konaní podľa čl. 127 Ústavy Slovenskej republiky o ústavnej sťažnosti sťažovateľky [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ], zastúpenej Advokátskou kanceláriou LawService, s. r. o., IČO 36 861 723, Stráž 3/223, Zvolen, v mene ktorej koná JUDr. Pavol Konečný, advokát, proti uzneseniu Najvyššieho súdu Slovenskej republiky č. k. 1Cdo/36/2020 z 27. januára 2021 takto

r o z h o d o l :

1. Uznesením Najvyššieho súdu Slovenskej republiky č. k. 1Cdo/36/2020 z 27. januára 2021 **bolo porušené** základné právo sťažovateľky na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky a jej právo na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd.
2. Uznesenie Najvyššieho súdu Slovenskej republiky č. k. 1Cdo/36/2020 z 27. januára 2021 **zrušuje a vec vracia** Najvyššiemu súdu Slovenskej republiky na ďalšie konanie.
3. Najvyšší súd Slovenskej republiky **je povinný** nahradiť sťažovateľke trovy konania **589,21 eur** a zaplatiť ich právnomu zástupcovi sťažovateľky do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavná sťažnosť sťažovateľky a skutkový stav veci

1. Sťažovateľka sa ústavnou sťažnosťou doručenou ústavnému súdu 3. mája 2021 domáha vyslovenia porušenia svojho základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) a podľa čl. 36 ods. 1 Listiny základných práv a slobôd a svojho práva na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) uznesením Najvyššieho súdu Slovenskej republiky

(ďalej len „najvyšší súd“) č. k. 1Cdo/36/2020 z 27. januára 2021 (ďalej aj „napadnuté uznesenie“), ktorým bolo odmietnuté dovolanie sťažovateľky proti rozsudku odvolacieho súdu.

2. Ústavný súd uznesením č. k. II. ÚS 482/2021-17 zo 14. októbra 2021 prijal ústavnú sťažnosť sťažovateľky na ďalšie konanie v celom rozsahu. Toto uznesenie bolo prijaté v II. senáte ústavného súdu zloženom z predsedu senátu Petra Molnára a sudcov Ivana Fiačana (sudca spravodajca) a Jany Laššákovéj. Po prijatí Rozvrhu práce Ústavného súdu Slovenskej republiky na rok 2022 (ďalej len „rozvrh práce“, dostupný na webovom sídle ústavného súdu) sa sudca spravodajca Ivan Fiačan od 1. januára 2022 stal členom IV. senátu ústavného súdu. V zmysle čl. II bodu 5 rozvrhu práce je preto na rozhodnutie vo veci príslušný IV. senát ústavného súdu v zložení uvedenom v záhlaví tohto nálezu.

3. Z ústavnej sťažnosti sťažovateľky a jej príloh vyplýva, že 9. júla 2015 bola medzi sťažovateľkou ako kupujúcou a [REDAKOVANÉ] ako predávajúcou uzatvorená kúpna zmluva, ktorej predmetom bol spoluvlastnícky podiel vo výške 15/30 k pozemku v katastrálnom území [REDAKOVANÉ] (ďalej aj „nehnutelnosť“). Sťažovateľka sa žalobou podanou na okresnom súde domáhala určenia vlastníckeho práva k nehnuteľnosti voči [REDAKOVANÉ] ako žalovanej v 1. rade (ďalej len „žalovaná“), pretože táto bola v čase podania žaloby evidovaná ako vlastníčka nehnuteľnosti. Svoj návrh odôvodnila tým, že žalovaná po podaní návrhu na vklad do katastra nehnuteľností bezdôvodne odstúpila od kúpnej zmluvy. Na základe protestu prokurátora bol vklad vlastníckeho práva v prospech sťažovateľky zrušený z dôvodu, že nebolo uplatnené predkupné právo štátu, a obnovilo sa vlastnícke právo žalovanej. Následne žalovaná predala nehnuteľnosť spoločnosti MH Invest, s. r. o., a žalovanej bola vyplatená kúpna cena. Spoločnosť MH Invest, s. r. o., následne previedla nehnuteľnosť na spoločnosť MH Invest II, s. r. o. Po tomto prevode bola nehnuteľnosť vyvlastnená rozhodnutím Okresného úradu Nitra, odboru výstavby a bytovej politiky č. OU-NR-OVBP2-2016/0321897-32 z 18. augusta 2016 (ďalej len „rozhodnutie o vyvlastnení“) z dôvodu vybudovania strategického parku, a to v prospech spoločnosti MH Invest, s. r. o.

4. Vzhľadom na prebiehajúce súdne konania o určenie vlastníckeho práva k nehnuteľnosti boli finančné prostriedky za vyvlastnenie zložené do súdnej úschovy podľa § 6 ods. 6 zákona č. 282/2015 Z. z. o vyvlastňovaní pozemkov a stavieb a o nútenom obmedzení vlastníckeho práva k nim a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o vyvlastnení“). Rozhodnutie o vyvlastnení bolo potvrdené rozhodnutím Ministerstva dopravy, výstavby a regionálneho rozvoja Slovenskej republiky, odboru štátnej stavebnej správy č. 24731/2016/B624-SV/63515/Ho z 10. októbra 2016.

5. V dôsledku týchto skutočností sťažovateľka ešte pred prvým pojednávaním vo veci podala návrh na zmenu žaloby a domáhala sa určenia, že bola vlastníčkou predmetnej nehnuteľnosti ku dňu jej vyvlastnenia. Svoj naliehavý právny záujem odôvodnila tým, že na základe vyhovievania jej žalobe by mala nárok na vyplatenie sumy za predmetnú nehnuteľnosť, ktorú spoločnosť MH Invest, s. r. o., v prospech ktorej bola nehnuteľnosť vyvlastnená, zložila do súdnej úschovy na základe rozhodnutia o vyvlastnení. Okresný súd najskôr návrh na zmenu žaloby nepripustil a v konaní o pôvodnom návrhu žalobu zamietol. Na základe odvolania sťažovateľky bol rozsudok okresného súdu zrušený a vrátený na ďalšie konanie okresnému súdu s tým, že mal konať o zmenenom návrhu.

6. Po prejednaní zmenenej žaloby sťažovateľky okresný súd žalobu rozsudkom č. k. 25C/163/2016-289 z 13. septembra 2018 zamietol. Nosným dôvodom rozhodnutia okresného súdu bolo to,

že sťažovateľka nepreukázala naliehavý právny záujem na požadovanom určení. Okresný súd uviedol, že v čase vyvlastnenia nebola žalovaná vlastníčkou nehnuteľnosti ani reálnou, ani evidovanou. Existujúci vlastnícky stav nebolo možné podľa okresného súdu zvrátiť predmetným návrhom na určenie vlastníctva v čase vyvlastnenia bez toho, aby nebol účastník tohto vzťahu ako subjekt zapísaný ako vlastník v katastri nehnuteľností (bod 20 rozsudku). Žalovanú teda nepovažoval za pasívne legitimovanú.

7. Okresný súd ďalej uviedol, že žalobkyňa nemala naliehavý právny záujem na podaní žaloby ani z dôvodu uplatňovania si náhrady za vyvlastnenie zo súdnej úschovy z dôvodu, že v tomto prípade žalovaná ako predávajúca mala vyplatenú kúpnu cenu a súdna úschova náhrady za vyvlastnenie sa týka vzťahu medzi spoločnosťami MH Invest, s. r. o., a MH Invest II, s. r. o. Žalobkyni by tak podľa okresného súdu ani v prípade vyhovenia jej žalobe nevznikol nárok na vyplatenie náhrady za vyvlastnenie (bod 21 rozsudku). Okresný súd dodal, že žalobkyňa by nemala naliehavý právny záujem aj vzhľadom na to, že podľa § 137 písm. c) Civilného sporového poriadku (ďalej len „CSP“) súd rozhoduje, či tu právo je alebo nie je, a nie o tom, či tu právo bolo alebo nebolo (bod 21 rozsudku).

8. Proti rozsudku okresného súdu podala sťažovateľka odvolanie. V odôvodnení poukázala na rozhodnutie o vyvlastnení z 18. augusta 2016, z ktorého vyplýva, že zložiteľ nemohol splniť povinnosť uhradiť náhradu za vyvlastnené pozemky, pretože sú odôvodnené pochybnosti, kto je veriteľom, a to kvôli prebiehajúcim súdnym konaniam, ktoré sa týkajú aj nehnuteľnosti, ktorá je predmetom tejto sťažnosti. Tiež poukázala na zákonné ustanovenia (§ 6 ods. 6 a § 8 ods. 4 zákona o vyvlastnení, § 359 ods. 1 Civilného mimosporového poriadku a § 559 a § 568 Občianskeho zákonníka). Sťažovateľka uviedla, že v čase podania žaloby bola ako vlastníčka zapísaná na liste vlastníctva žalovaná. Vo vzťahu k nedostatku vecnej legitimácie poukázala na § 228 ods. 2 CSP, prostredníctvom ktorého sa záväznosť rozširuje aj na MH Invest, s. r. o., a MH Invest II, s. r. o., pretože návrhy na povolenie vkladov ich vlastníckeho práva boli podané v čase, keď bola v katastri nehnuteľností zapísaná poznámka o tomto súdnom konaní, čo vylučuje ich dobromyseľnosť. Tiež poukázala na rozhodnutie Krajského súdu v Nitre (ďalej len „krajský súd“) č. k. 6Co/25/2015, z ktorého vyplýva, že pre úspech v spore nie je nutné, aby účastníci boli subjektmi právneho vzťahu, ktoré majú byť určené, ale podmienkou je, aby žalobca mal naliehavý právny záujem na určení, a to na určení proti označenému žalovanému.

9. O odvolaní sťažovateľky rozhodol krajský súd rozsudkom č. k. 8Co/297/2018-330 zo 7. marca 2019 tak, že rozsudok súdu prvej inštancie potvrdil. Krajský súd sa stotožnil s názorom, že na určení nie je naliehavý právny záujem. Poukázal na to, že vklad vlastníckeho práva zo 4. augusta 2015 v prospech sťažovateľky (žalobkyne) bol zrušený rozhodnutím správy katastra č. UP 75/2015-7 z 5. novembra 2015 na základe protestu okresnej prokuratúry. Odvolací súd v tejto súvislosti upriamuje pozornosť na rozhodnutie najvyššieho súdu č. k. 6Sžrl/3/2018 z 8. mája 2018, ktorý vyslovil, že zmluvná voľnosť vlastníkov pozemkov, na ktoré sa viaže zákonné predkupné právo štátu (§ 3 ods. 5 zákona č. 175/1999 Z. z. o niektorých opatreniach tkajúcich sa prípravy investícií a o doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov), je obmedzená priamo zo zákona, a teda vlastníci dotknutých pozemkov sú povinní v prípade ich zamýšľaného predaja tieto prednostne ponúknuť na kúpu štátu. Neprihliadnutie katastrálneho úradu v konaní o povolenie vkladu vlastníckeho práva z kúpnej zmluvy do katastra nehnuteľností na existenciu inštitútu zákonného predkupného práva štátu, ktoré obmedzuje zmluvnú voľnosť povinného subjektu,

je v rozpore s účelom a cieľmi zákona č. 175/1999 Z. z., a to i vtedy, ak predkupné právo štátu vzniklo *ex lege* až po uzavretí kúpnej zmluvy, ktorá je predmetom konania o povolení vkladu vlastníckeho práva do katastra nehnuteľností (bod 14 rozsudku).

10. Krajský súd tiež uviedol, že v danej veci sa nesleduje zosúladenie zhody zápisu vo verejnom registri so skutočným stavom, ale ide len o vyplatenie náhrady za vyvlastnenie, teda o plnenie, ktorého sa môže žalobca domáhať žalobou o plnenie, a v tomto konaní by sa otázka vlastníckeho práva skúmala ako predbežná, príp. sa môže žalobca domáhať určenia, komu tvrdená náhrada za vyvlastnenie patrí. Tiež dodal, že žalovaná nebola výlučne sama vlastníčkou spornej nehnuteľnosti, a nemôže byť preto výlučne sama pasívne vecne legitimovaná. Vo vzťahu k aplikácii § 228 ods. 2 CSP uviedol, že aby nastal tento dôsledok, je potrebné, aby mala žalobkyňa naliehavý právny záujem na určení, čo v danom spore splnené nebolo.

11. Proti rozsudku krajského súdu podala sťažovateľka dovolanie. Dovolanie považovala za prípustné v zmysle § 420 písm. f) a § 421 ods. 1 písm. b) CSP. Vo vzťahu k prípustnosti podľa § 420 písm. f) CSP uviedla, že napadnutý rozsudok považuje za nedostatočne odôvodnený, a to v tom, že súd sa nevysporiadal s podstatnými argumentmi sťažovateľky, najmä aplikáciou § 228 ods. 2 CSP v spojení s otázkou vecnej legitimácie (ktorá je podľa sťažovateľky vlastne nahradená naliehavým právnym záujmom) a posúdením naliehavého právneho záujmu. Vo vzťahu k dovolaniu prípustnému podľa § 421 ods. 1 písm. b) CSP sťažovateľka žiadala dovolací súd o preskúmanie právnej otázky, ktorá ešte v praxi dovolacieho súdu nebola riešená, a to i) posúdenie naliehavého právneho záujmu za situácie, ak je v katastri poznámka o prebiehajúcom konaní, teda záväznosti rozhodnutia v tomto konaní aj na MH Invest, s. r. o., a MH Invest II, s. r. o., aplikáciou § 228 ods. 2 CSP a ii) či naliehavý právny záujem (ne)nahrádza pasívnu vecnú legitimáciu, ak existuje naliehavý právny záujem proti označenému žalovanému. Tieto otázky boli podľa sťažovateľky posúdené arbitrárne a bola jej odmietnutá súdna ochrana v podobe vecného rozhodnutia. Sťažovateľka v dovolaní jednotlivé dôvody podrobne popísala.

12. Najvyšší súd napadnutým uznesením dovolanie sťažovateľky odmietol. Vo vzťahu k nedostatočnému odôvodneniu poukázal na R 2/2016 a uviedol, že nie je dôvod na uplatnenie druhej vety tohto stanoviska, podľa ktorej *„výnimočne, keď písomné vyhotovenie rozhodnutia neobsahuje zásadné vysvetlenie dôvodov podstatných pre rozhodnutie súdu, môže ísť o skutočnosť, ktorá zakladá prípustnosť dovolania podľa § 237 ods. 1 písm. f) Občianskeho súdneho poriadku“* (bod 16.1 napadnutého uznesenia). Vo vzťahu k nedostatočnému zisteniu skutkového stavu uviedol, že toto nie je vadou konania v zmysle § 420 písm. f) CSP (bod 17 napadnutého uznesenia).

13. Vo vzťahu k namietanej právnej otázke, resp. právnym otázkam, dovolací súd uviedol, že nejde o otázky, od ktorých záviselo napadnuté rozhodnutie (bod 27 napadnutého uznesenia). Pripustil síce, že od posúdenia naliehavého právneho záujmu záviselo rozhodnutie vo veci samej, ale toto posúdenie záviselo od posúdenia viacerých podstatných okolností vyplývajúcich zo skutkového stavu veci (bod 28 napadnutého uznesenia). Dovolací súd za smerodajné považoval tieto závery odvolacieho súdu:

a) vklad do katastra spornej nehnuteľnosti bol na základe protestu prokurátora z 22. októbra 2015 zrušený, toto správne rozhodnutie nebolo súdmi správneho súdnictva zrušené. Dôsledkom zrušenia tohto vkladu bolo obnovenie vlastníckeho práva žalovanej;

b) okresný úrad, odbor výstavby a bytovej politiky rozhodnutím z 18. augusta 2016 vyvlastnil vlastnícke právo vlastníka spoločnosti MH Invest, s. r. o., ktorá nadobudla právo spornej nehnuteľnosti originálnym spôsobom;

c) určenie vlastníckeho práva k spornej nehnuteľnosti bolo ku dňu vyvlastnenia, teda išlo o deklarovanie vlastníckeho stavu do minulosti. Nešlo o žalobu, ktorá rieši aktuálnu otázku;

d) žalobkyňou tvrdené vlastnícke právo v správnom konaní nebolo akceptované z dôvodu, že o náhrade za vyvlastnenie bolo rozhodnuté tak, že patrí vlastníkovi spoločnosti MH Invest, s. r. o.;

e) v danom prípade nejde ani o prípad určovacej žaloby ako prostriedku ochrany už porušeného práva, pretože žalobkyňa touto žalobou nesleduje zosúladenie zhody zápisu vo verejnom registri so skutočným právnym stavom (zápis jej vlastníckeho práva v katastri nehnuteľností), ale ide jej len o vyplatenie náhrady za vyvlastnenie pozemku, teda o plnenie, ktorého sa môže domáhať žalobou o plnenie, v ktorom konaní by sa otázka vlastníckeho práva posudzovala ako otázka predbežná.

14. Na základe uvedeného dospel dovolací súd k záveru, že namietané právne posúdenie vymedzených právnych otázok sťažovateľkou by bolo prípustné iba vtedy, ak by výsledok riešenia týchto otázok predstavoval jediný a výlučný dôvod, pre ktorý bolo v spore rozhodnuté v jej neprospech. Nedostatok nalievavého právneho záujmu sťažovateľky ako žalobkyne na predmetnom určení bol však odvolacím súdom preukázaný viacerými skutkovými zisteniami (bod 28.2 napadnutého uznesenia).

II.

Argumentácia sťažovateľky

15. Proti uzneseniu dovolacieho súdu o odmietnutí dovolania podala sťažovateľka túto ústavnú sťažnosť. Sťažovateľka v ústavnej sťažnosti namieta spôsob, akým sa všeobecné súdy vysporiadali s existenciou nalievavého právneho záujmu. Tento dôvod zamietnutia žaloby považuje len za „*pohodlný dôvod*“, ktorý všeobecné súdy využívajú, aby sa nemuseli zaoberať meritom vecí. Sťažovateľka tvrdí, že postupovala v súlade s ustálenou judikatúrou a domáhala sa určenia vlastníckeho práva ku dňu vyvlastnenia. Keďže jej cieľom bolo vyplatenie náhrady za vyvlastnenie, nemohla sa domáhať určenia platnosti zmluvy, keďže také určenie by vzhľadom na ďalšie prevody nehnuteľnosti, ku ktorým došlo pred samotným vyvlastnením, nemohlo byť smerodajné. Keďže došlo k splneniu dlhu vložením finančných prostriedkov do súdnej úschovy z dôvodu prebiehajúceho sporu o určenie vlastníckeho práva, sťažovateľka je presvedčená, že nemala možnosť ani uplatniť žalobu o plnenie.

16. Sťažovateľka poukazuje na judikatúru (rozsudok najvyššieho súdu č. k. 3 Cdo 144/2010), v zmysle ktorej na základe absolútne neplatného právneho úkonu nemôže dôjsť k platnému prevodu vlastníckeho práva; nemožno preto ani uvažovať o ochrane vlastníckeho práva, hoc i dobromyseľného nadobúdateľa. Rovnako nie je možné za uvedeného stavu uprednostniť požiadavku právnej istoty a ochrany práv nadobudnutých v dobrej viere pred zásadou, podľa ktorej nikto nemôže na iného previesť viac práv, ako má sám. Z uvedeného sťažovateľka odvodzuje, že vlastnícke právo nemohlo zo žalovanej prejsť na MH Invest, s. r. o., a následne na MH Invest II, s. r. o. Neexistuje zákonný dôvod uprednostniť spoločnosti MH Invest, s. r. o., a MH Invest II, s. r. o., a ich právnu istotu pred právom sťažovateľky, a to ani pokiaľ všeobecné súdy v tejto

súvislosti svoje závery odvodili od vyvlastnenia ako originárneho spôsobu nadobudnutia vlastníckeho práva, pričom nezohľadnili skutočnosť, že sa na krajskom súde vedie konanie o zrušenie rozhodnutia o vyvlastnení pod č. k. 11S/261/2016.

17. Sťažovateľka namieta právne závery odvolacieho súdu, ktoré vzhľadom na skutkový stav podľa nej nemôžu obstáť. Napriek tomu, že sa odvolací súd nedostal k preskúmaniu merita veci a žalobu zamietol pre nedostatok naliehavého právneho záujmu, svoj záver odôvodňuje aj meritórnymi závermi k predkupnému právu štátu. Podľa sťažovateľky porušenie predkupného práva nespôsobuje ani absolútnu, ani relatívnu neplatnosť prevodu nehnuteľnosti, pretože štát sa môže domáhať vlastníckeho práva od nadobúdateľa. Uvedené výhrady platia rovnako aj pre najvyšší súd.

18. Napadnuté uznesenie najvyššieho súdu považuje sťažovateľka za všeobecné, ktoré podľa jej presvedčenia vôbec nereaguje na konkrétne skutkové okolnosti jej prípadu. Obsahuje tak len všeobecné princípy posudzovania prípustnosti dovolania, ktoré však podľa sťažovateľky vôbec neaplikuje na konkrétnu situáciu, v ktorej sa sťažovateľka ocitla. Sťažovateľka pritom nevlastní pozemok, nebola jej vyplatená náhrada za vyvlastnenie a nemôže ani podať žalobu o plnenie. Považuje za arbitrárne, ak podľa všeobecných súdov nemá naliehavý právny záujem na určení jej vlastníckeho práva ku dňu vyvlastnenia.

19. Sťažovateľka poukázala tiež na rozhodnutie okresného súdu č. k. 18U/4/2016 z 10. decembra 2020, ktorým okresný súd nevyhovel jej žiadosti o vydanie finančných prostriedkov zo súdnej úschovy, čo odôvodnil práve tým, že dosiaľ nebolo skončené súdne konanie, ktorého predmetom je vlastníctvo vyvlastňovaného pozemku (bod 9).

20. Skutkové a právne závery všeobecných súdov sú podľa sťažovateľky zjavne neodôvodnené a arbitrárne a majú za následok porušenie sťažovateľkou označených práv.

21. Sťažovateľka sa domáha aj priznania primeraného finančného zadosťučinenia vo výške 4 311,10 eur z dôvodu, že v dôsledku rozhodovacej činnosti všeobecných súdov došlo k zmareniu účelu súdneho konania, ktorým bolo vyplatenie náhrady za vyvlastnenie. Sťažovateľka zdôrazňuje, že neexistoval žiaden zákonný dôvod na samotné vyvlastnenie, keď štát už vyvlastňovaný pozemok vlastnil, a pripomína, že zákonnosť rozhodnutia o vyvlastnení napadla správnu žalobou, o ktorej dosiaľ nebolo rozhodnuté.

22. Vzhľadom na uvedené sa sťažovateľka domáha toho, aby ústavný súd vyslovil porušenie jej uvedených základných práv napadnutým uznesením najvyššieho súdu, napadnuté uznesenie najvyššieho súdu zrušil a vec vrátil na ďalšie konanie, priznal sťažovateľke primerané finančné zadosťučinenie a náhradu trov právneho zastúpenia.

III.

Vyjadrenie najvyššieho súdu a replika sťažovateľky

23. K ústavnej sťažnosti sa vyjadril najvyšší súd, ktorý zopakoval svoju doterajšiu argumentáciu.

24. Sťažovateľka vo svojej replike uviedla, že súd musí odôvodniť postup, ktorým dospel k určitému výsledku, a uviesť, či a ako zvažil relevantné argumenty. Len tak možno preskúmať, či bol výsledok dosiahnutý korektným spôsobom. K tomu však v tomto prípade nedošlo. Vo vzťahu k dovolacím otázkam poukázal na svoju ústavnú sťažnosť a argumentáciu v nej.

IV.

Právne posúdenie ústavnej sťažnosti

25. Z hľadiska ústavného posúdenia treba rešpektovať právomoc najvyššieho súdu ústavne konformným spôsobom vymedzovať prípustnosť dovolania. V prvom rade je vecou najvyššieho súdu určovať koncepciu interpretácie prípustnosti mimoriadnych opravných prostriedkov, a to za predpokladu, že táto nezasahuje do ochrany základných práv a slobôd. Z ústavného hľadiska je podmienkou, aby takáto interpretácia nebola svojvoľná, ale ani formalistická a aby bola čo najstálenejšia, a teda súladná s právom na súdnu ochranu (II. ÚS 398/08, II. ÚS 65/2010). Reálne uplatnenie základného práva na súdnu ochranu predpokladá, že účastníkovi súdneho konania sa súdna ochrana poskytne v zákonom predpokladanej kvalite, pričom výklad a používanie príslušných zákonných ustanovení musí v celom rozsahu rešpektovať základné právo podľa čl. 46 ods. 1 ústavy (II. ÚS 249/2011, IV. ÚS 295/2012).

26. Podstata sporu sťažovateľky v dovolacom konaní je zrozumiteľná. Namieta jednak nedostatočné odôvodnenie rozsudku krajského súdu [§ 420 písm. f) CSP], ako aj nesprávne právne posúdenie naliehavého právneho záujmu a vecnej legitímácie [§ 421 ods. 1 písm. b) CSP] odvolacím súdom.

IV.1. K nedostatočnému odôvodneniu:

27. Sťažovateľka v ústavnej sťažnosti predovšetkým namietala, že najvyšší súd sa nedostatočne vysporiadal s jej dovolacou námietkou podľa § 420 písm. f) CSP spočívajúcou v tom, že rozsudok krajského súdu bol nedostatočne odôvodnený. V nedostatočnom odôvodnení rozsudku krajského súdu tiež videla porušenie práva na spravodlivý proces. Najvyšší súd tento nedostatok neidentifikoval a vyhodnotil dovolanie pre nedostatočné odôvodnenie ako neprípustné.

28. Podľa judikatúry ústavného súdu odôvodnenie rozhodnutia nemusí dať odpoveď na každú poznámku či pripomienku účastníka konania, ktorý ju nastolil. Je však nevyhnutné, aby spravodlivé súdne rozhodnutie reagovalo na podstatné a relevantné argumenty účastníka konania a aby mu dalo jasnú odpoveď na riešenie konkrétneho právneho problému (obdobne napr. II. ÚS 193/06, III. ÚS 198/00, III. ÚS 200/09). Ak ide o argument, ktorý je pre rozhodnutie rozhodujúci, vyžaduje sa špecifická odpoveď práve na tento argument (II. ÚS 410/06, Georgiadis c. Grécko z 29. 5. 1997, Higgins c. Francúzsko z 19. 2. 1998).

29. Najvyšší súd sa tejto dovolacej námietke venoval v bodoch 14 až 19 napadnutého uznesenia, pričom je potrebné uviesť, že jeho závery vyznievajú pomerne zmätočne. Najvyšší súd najskôr uvádza, čo je potrebné vnímať pod pojmom „procesný postup“ uvedeným v § 420 písm. f) CSP, uzatvárajúc, že pod tento pojem nespadá konečné rozhodnutie súdu, a teda ani jeho odôvodnenie. Následne cituje stanovisko najvyššieho súdu publikované pod č. R 2/2016, podľa ktorého *„nepreskúmateľnosť rozhodnutia zakladá inú vadu konania v zmysle § 241 ods. 2 písm. b) Občianskeho súdneho poriadku. Výnimočne, keď písomné vyhotovenie rozhodnutia neobsahuje zásadné vysvetlenie dôvodov podstatných pre rozhodnutie súdu, môže ísť o skutočnosť, ktorá zakladá prípustnosť dovolania podľa § 237 ods. 1 písm. f) Občianskeho súdneho poriadku“*. Najvyšší súd uvádza, že obsah spisu nedáva žiadny podklad pre aplikáciu druhej vety uvádzaného stanoviska. Uvedené úvahy najvyššieho súdu sú ale potom nekonzistentné v tom, že pokiaľ raz uzavrie, že odôvodnenie (ako súčasť meritórneho rozhodovania) nemožno subsumovať pod pojem

procesný postup, tento záver nedáva podklad pre akúkoľvek úvahu, či odôvodnenie vôbec spadá pod kritériá v druhej vete stanoviska č. R 2/2016. Na druhej strane, pokiaľ sa odvoláva na stanovisko, z ktorého vyplýva, že nedostatočné odôvodnenie môže v určitých situáciách naplniť predpoklady pre túto vadu zmätočnosti, implicitne z toho vyplýva, že pod pojem „procesný postup“ možno subsumovať aj odôvodnenie rozhodnutia. Pre úplnosť treba uviesť, že ani z citovaného textu stanoviska č. R 2/2016 nevyplýva najvyšším súdom naznačená striktná nemožnosť subsumovať nedostatočné odôvodnenie pod pojem procesný postup.

30. Najvyšší súd v kontexte posudzovania nedostatočného odôvodnenia odkazuje na „*znaky relevantné aj podľa judikatúry ESLP*“, pričom následne poukazuje na tieto príklady: ak i) rozhodnutie neobsahuje vôbec žiadne odôvodnenie, ii) keď sa vyskytli vady najzákladnejšej dôležitosti pre súdny systém (s odkazom na *Sutazhnik proti Rusku* z r. 2009) a iii) ak došlo k vade tak závažnej, že mala za následok justičný omyl (s odkazom na *Ryabykh proti Rusku* z r. 2003).

31. Vo vzťahu k bodu i) možno uviesť, že podľa judikatúry Európskeho súdu pre ľudské práva (ďalej len „ESLP“) nejde o jediný prípad, keď možno považovať rozhodnutie za nedostatočne odôvodnené. Ak by malo ísť len o situáciu, že rozhodnutie neobsahuje vôbec žiadne odôvodnenie, išlo by o veľmi prísny a zužujúci výklad. Podľa judikatúry ESLP *súd musí v rozhodnutí uviesť dostatočné dôvody, na základe ktorých je založené* (*Garcia Ruiz v. Španielsko* z 21. 1. 1999, § 26). *Rozsah tejto povinnosti sa môže meniť podľa povahy rozhodnutia a musí sa posúdiť vo svetle okolností každej veci* (*Ruiz Torija v. Španielsko*, § 29, *Van de Hurk v. Holandsko*, § 61, *Hiro Balani v. Španielsko*, § 27, *Higgins v. Francúzsko*, § 42). *Judikatúra ESLP pritom nevyžaduje, aby na každý argument strany bola daná odpoveď v odôvodnení rozhodnutia. Ak však ide o argument, ktorý je pre rozhodnutie rozhodujúci, vyžaduje sa špecifická odpoveď práve na tento argument* (*Georgiadis v. Grécko*, *Higgins v. Francúzsko*). Ide teda o oveľa širšiu škálu nedostatkov odôvodnenia, pričom ak chce opravný súd uzavrieť, že odôvodnenie je dostatočné, mal by na argumenty súdu poukázať a vysvetliť ich súvis s konečným rozhodnutím, keďže odôvodnenie súdu nižšej inštancie podávateľa opravného prostriedku nepresvedčilo.

32. Vo vzťahu k bodom ii) a iii) treba uviesť, že prímer s citovanými rozhodnutiami ESLP (*Sutazhnik* a *Ryabykh*) nie je úplne namieste. Tieto rozhodnutia sa vo svojej podstate netýkajú kontextu odôvodňovania súdnych rozhodnutí, ale sa venujú otázkam prípustnosti mimoriadnych opravných prostriedkov podaných nie na podnet strany, ale na podnet štátnej entity a v neprimeranej lehote (napr. v prípade *Sutazhnik* v lehote 10 mesiacov od vydania napadnutého rozhodnutia). Je pravda, že sa týkajú porušenia princípu právnej istoty a dôvodov na jej prelomenie mimoriadnym opravným prostriedkom, avšak v kontexte argumentácie najvyššieho súdu o odôvodňovaní rozhodnutí neprispeli k jej presvedčivosti. Nejde o rozhodnutia, ktoré sú zásadné v kontexte posudzovania odôvodňovania súdnych rozhodnutí.

33. Ďalej treba dodať, že najvyšší súd sa pri posudzovaní dostatočnosti odôvodnenia rozsudku krajského súdu nevysporiadal s inými rozhodnutiami najvyššieho súdu (napr. 5 Cdo 57/2019, 2 Cdo 100/2018, 4 Cdo 3/2019, 4Cdo/125/2019, 4 Cdo/120/2019, 1 Obdo/7/2018), ktoré nezužujú pojem procesný postup len na proces pred vydaním meritórneho rozhodnutia a podľa ktorých je „*súčasťou obsahu práva na spravodlivé súdne konanie aj právo strany sporu na také odôvodnenie súdneho rozhodnutia, ktoré jasne a zrozumiteľne odpovie na všetky právne a skutkovo relevantné otázky súvisiace s predmetom súdnej ochrany, t. j. s uplatnením nárokov žalobcu,*

prednesené na súde prvej inštancie i v podanom odvolaní (§ 387 ods. 3 C.s.p.)“. Podľa týchto rozhodnutí „*nerespektovanie tohto kogentného ustanovenia nesporne zakladá prípustnosť i dôvodnosť dovolania v zmysle § 420 písm. f/ C.s.p.*“.

34. Tiež je potrebné uviesť, že stanovisko č. R 2/2016 riešilo konkurenciu medzi dvomi dovolacími dôvodmi v čase účinnosti Občianskeho súdneho poriadku („OSP“), a to, či je nedostatočné odôvodnenie vadou zmätočnosti a je teda dovolacím dôvodom podľa § 241 ods. 2 písm. a) OSP a prípustnosť dovolania z tohto dôvodu je daná proti „každému“ rozhodnutiu (§ 237 OSP), alebo či ide o druhý dovolací dôvod, a teda „len“ o inú vadu podľa § 421 ods. 1 písm. b) OSP, kde je prípustnosť „obmedzená“ podmienkami podľa § 238 a § 239 OSP. Tento konflikt však v súčasnej právnej úprave už nerezonuje, keďže CSP už nepozná „inú vadu konania“ ako dovolací dôvod. Súčasná právna úprava v § 420 písm. f) CSP upravuje tento dôvod zmätočnosti inak a posun v jeho vnímaní už naznačil ústavný súd v náleze č. k. II. ÚS 559/2018 z 13. marca 2020 a č. k. IV. ÚS 314/2020 z 1. júla 2020, ktorý bol publikovaný v Zbierke nálezov a uznesení Ústavného súdu Slovenskej republiky pod č. 69/2020.

35. Najvyšší súd posudzovanie odôvodnenia krajského súdu uzavrel tým, že „*obsah spisu nedáva žiadny podklad na to, aby sa na daný prípad uplatnila druhá veta tohto stanoviska, ktorá predstavuje krajnú výnimku z prvej vety a týka sa výlučne celkom ojedinelých prípadov, ktoré majú znaky relevantné aj podľa judikatúry Európskeho súdu pre ľudské práva*“. Takéto zdôvodnenie nemôže priniesť dovolateľovi dostatočné odôvodnenie toho, prečo dovolací súd považuje rozsudok krajského súdu za postačujúci. Dovolací súd mal byť konkrétny a uviesť, kde (v ktorých bodoch) sú dôvody na konečné rozhodnutie krajského súdu, pričom tieto musia byť právne a logicky konzistentné. Z nich musí byť zrejmé, že súd sa v nich vyjadril k odvolacím argumentom sťažovateľa. Nestačí, ak krajský súd len zopakuje argumentáciu okresného súdu, ak boli v odvolaní uvádzané ďalšie podstatné argumenty.

36. Ústavný súd preto vo vzťahu k tejto sťažostnej námietke uzatvára, že postup právneho posudzovania prípustnosti dovolania v zmysle § 420 písm. f) CSP a jeho popísanie v odôvodnení je protirečivý a nedostatočný, čím došlo k porušeniu práva na spravodlivý proces.

37. Záver najvyššieho súdu je tak výsledkom zjavne nesprávneho právneho posúdenia procesnej otázky prípustnosti dovolania. Ako bolo uvedené, treba rešpektovať právomoc najvyššieho súdu ústavne konformným spôsobom vymedzovať prípustnosť dovolania, no táto interpretácia nemôže zasahovať do ochrany základných práv a slobôd a nemôže byť svojvoľná a formalistická, tak ako tomu bolo v prípade dovolania sťažovateľky. Odmietnutie dovolania sťažovateľky je výsledkom zjavnej chyby právneho posúdenia otázky prípustnosti dovolania. Súdna ochrana nebola sťažovateľke najvyšším súdom poskytnutá v zákonom – Civilným sporovým poriadkom predpokladanej kvalite, čo viedlo k porušeniu jej základného práva podľa čl. 46 ods. 1 ústavy a obsahovo zhodného práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru.

38. Vychádzajúc z porušenia základného práva sťažovateľky napadnutým rozhodnutím najvyššieho súdu, ústavný súd rozhodnutie najvyššieho súdu podľa čl. 127 ods. 2 ústavy a § 133 ods. 2 a 3 písm. b) zákona č. 314/2018 Z. z. o Ústavnom súde Slovenskej republiky a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) zrušil a vec vrátil najvyššiemu súdu na ďalšie konanie.

IV.2. K nesprávnemu právnemu posúdeniu naliehavého právneho záujmu:

39. Napriek tomu, že ústavný súd konštatoval porušenie práva sťažovateľky na spravodlivý proces primárne nesprávnym právnym posúdením prípustnosti dovolania v zmysle § 420 písm. f) CSP, v záujme zamedzenia ďalším ústavnoprávnym sporom sa vyjadrí aj k posudzovaniu naliehavého právneho záujmu, na čom stojí podstata tohto súdneho sporu.

40. Pri posudzovaní naliehavého právneho záujmu súdy skúmajú to, či žalobca určovací rozsudok skutočne potrebuje a či tento určovací rozsudok je spôsobilý odstrániť stav právnej neistoty žalobcu. Účelom naliehavého právneho záujmu je pripustiť vecné prejednanie len takých určovacích žalôb, ktoré majú pre žalobcov význam, čím sa sleduje to, aby bola súdna ochrana poskytovaná rozumne. Naliehavý právny záujem sťažovateľka odôvodňovala tým, že až určovací rozsudok môže vyjasniť vlastníctvo vyvlastňovaného pozemku ku dňu vyvlastnenia, a teda aj osobu oprávnenú na prevzatie náhrady za vyvlastnenie z úschovy súdu, ktorá bola do úschovy zložená práve z dôvodu sporu o tom, kto je veriteľom. Skúmanie naliehavého právneho záujmu je otázka právna. Súdy teda riešili otázku podradenia nesporného skutkového stavu pod určité právne normy. Pri právnom posudzovaní sa zaoberali právnou otázkou, či môže vydaný rozsudok odstrániť stav právnej neistoty sťažovateľky. Okresný a krajský súd medzi stranami nesporné skutočnosti uzavreli tak, že naliehavý právny záujem daný nie je (pozri bod 21 a 22 rozsudku okresného súdu a bod 14 rozsudku krajského súdu). Podstatou dovolania sťažovateľky bol nesúhlas s týmto právnym posúdením, ako aj to, že tieto rozhodnutia dostatočne jasne a presvedčivo neuviedli, ako súdy dospeli k záveru, že naliehavý právny záujem daný nie je.

41. Vo vzťahu k posúdeniu dovolania podľa § 421 ods. 1 písm. b) CSP sa najvyšší súd s právnymi otázkami sťažovateľky vyrovnal tak, že síce uznal, že v prejednávanej veci bola zásadnou otázkou existencie naliehavého právneho záujmu, uviedol ale, že jej právne posúdenie odvolacím súdom záviselo od posúdenia viacerých podstatných okolností vyplývajúcich zo skutkového stavu uvedených v bode 13 písm. a) až e) tohto nálezu. Najvyšší súd následne len dodal, že „v dovolaní žalobkyňou namietané právne posúdenie týkajúce sa vyriešenia ňou vymedzených právnych otázok, by mohlo mať znaky relevantné v zmysle § 421 ods. 1 CSP iba vtedy, ak by výsledok riešenia týchto otázok (posúdenia a vyhodnotenia) predstavoval jediný a výlučný dôvod, pre ktorý bolo v spore rozhodnuté v jej neprospech. Nedostatok naliehavého právneho záujmu žalobkyne na predmetnom určení bol odvolacím súdom preukázaný viacerými skutkovými zisteniami“.

42. Takáto interpretácia prípustnosti dovolania je formalistická a nesprávna. Hoci sa sťažovateľka domáhala preskúmania právneho posúdenia existencie naliehavého právneho záujmu vo vzťahu k nespornému skutkovému stavu, najvyšší súd preskúmanie tohto právneho posúdenia sťažovateľke neposkytol. Nie je zřejmé a najvyšší súd to nijako neodôvodnil, čo má na mysli tým, ak uvádza, že namietané právne posúdenie by mohlo byť predmetom dovolania len vtedy, ak by výsledok vyriešenia týchto otázok predstavoval jediný a výlučný dôvod, pre ktorý bolo rozhodnuté v jej neprospech. Najvyšší súd pritom neuviedol, aké ďalšie okolnosti majú samy osebe za následok to, že súdy sa vecou samou nemusia zaoberať. Pomenovanie a právne posúdenie prípadných iných dôvodov je nevyhnutné na to, aby sa strany a verejnosť mohli oboznámiť s myšlienkovými úvahami najvyššieho súdu a aby tieto úvahy boli preskúmateľné, teda aby sa dalo posúdiť, či sú založené na určitých právnych normách a na akých a či sú prípadne tieto normy správne a logicky interpretované.

43. K jednotlivým ďalším okolnostiam, na základe ktorých mali všeobecné súdy dospieť k záveru o neexistencii naliehavého právneho záujmu [bod 13 písm. a) až e) tohto nálezu] možno uviesť:

K bodu a) najvyšší súd odkazuje na zrušenie vkladu na základe protestu prokurátora, pritom sa nezaoberá tým, či je súd týmto správnym rozhodnutím viazaný;

K bodu b) najvyšší súd poukazuje na rozhodnutie o vyvlastnení, avšak neuvádza, aký súvis má toto rozhodnutie s nárokom sťažovateľky na určenie, že ona bola vlastníčkou sporných nehnuteľností ku dňu vyvlastnenia; treba dodať, že § 6 ods. 6 zákona o vyvlastňovaní predpokladá spor o vlastníctvo vyvlastňovaného pozemku a na tento účel upravuje povinnosť zložiť náhradu za vyvlastnenie do úschovy;

K bodu c) najvyšší súd poukazuje na to, že sťažovateľka žiada určiť vlastnícke právo do minulosti, pritom sa neuvádza, o čo sa opiera, ak vylučuje minulé určenie, hoci by toto minulé určenie mohlo mať vplyv na súčasné právne vzťahy – vydanie náhrady za vyvlastnenie, ktorá je zložená v úschove súdu;

K bodu d) najvyšší súd uvádza, že sťažovateľkino vlastnícke právo nebolo akceptované, pretože o náhrade za vyvlastnenie bolo rozhodnuté tak, že patrí MH Invest, s. r. o., pritom sa však nevysporiadal s dôvodmi uloženia náhrady za vyvlastnenie do úschovy, čo znamená, že nie je jasné, kto je vlastníkom vyvlastňovaných nehnuteľností;

K bodu e) najvyšší súd poukazuje na to, že sťažovateľke nejde o zosúladenie zápisu vo verejnom registri so skutočným stavom, ale o vyplatenie náhrady za vyvlastnenie, ktorej sa môže domôcť aj žalobou o plnenie, pritom neuvádza, o akú žalobu a voči komu má ísť. Treba dodať, že návrh sťažovateľky na vydanie náhrady z úschovy bol zamietnutý z dôvodu, že stále prebieha súdny spor o vlastnícke právo.

44. Sťažovateľka formulovala jasné právne otázky, ktoré sa týkajú skúmania a vyhodnotenia naliehavého právneho záujmu v prejednávanej veci, a to i) posúdenie naliehavého právneho záujmu za situácie, ak je v katastri poznámka o prebiehajúcim konaní, teda záväznosti rozhodnutia v tomto konaní aj na MH Invest, s. r. o., a MH Invest II, s. r. o., aplikáciou § 228 ods. 2 CSP, a ii) či naliehavý právny záujem (ne)nahrádza pasívnu vecnú legitimáciu, ak existuje naliehavý právny záujem proti označenému žalovanému. Ani najvyšší súd nespochybňuje fakt, že od vyriešenia tejto otázky, resp. týchto otázok, záviselo rozhodnutie vo veci samej.

45. Najvyšší súd má v rozhodnutí dať odpovede na tieto otázky. Ich označenie za také, ktorých výsledok nie je jediným a výlučným dôvodom na prijatie záveru o nedostatku naliehavého právneho záujmu, nepostačuje. Otázky boli vymedzené jasne. Najvyšší súd sa bude musieť dôkladne vysporiadať s argumentáciou sťažovateľky a transparentne a právne korektne zaujať stanovisko k existencii naliehavého právneho záujmu. Danosť naliehavého právneho záujmu pritom znamená len to, že súd je povinný zaoberať sa vecou samou, teda otázkou určenia vlastníckeho práva. Túto ochranu súdy bezdôvodne nemôžu odmietat'. Danosť naliehavého právneho záujmu však v nijakom prípade neprejudikuje rozhodnutie vo veci samej, čo žiadnym spôsobom nenaznačuje ani ústavný súd.

46. V tomto kontexte je potrebné na okraj dodať, že sťažovateľka jasne deklarovala, že dôvod, pre ktorý sa domáha určenia svojho vlastníckeho práva ku dňu vyvlastnenia, je ten, že na základe určovacieho rozsudku v jej prospech jej môže súd z úschovy vydať náhradu za vyvlastnenie.

Argument odvolacieho súdu, že sťažovateľka nesleduje zosúladienie zápisu vo verejnom registri so skutočným stavom, ale vyplatenie náhrady za vyvlastnenie, ktorého sa môže domáhať žalobou o plnenie, nie je dostatočne odôvodnený, pokiaľ súd neuvedie, o akú žalobu o plnenie má ísť (v prejednávanej veci tak, že v rámci tejto žaloby o plnenie bude možné bez ujmy na právach dotknutých osôb prejudiciálne vyriešiť otázku vlastníckeho práva ku dňu vyvlastnenia, ktorá je rozhodná pre posúdenie aj súčasných právnych vzťahov – práva na vyplatenie náhrady za vyvlastnenie). Z odôvodnenia musí totiž vyplývať, ktorý iný spôsob súdnej ochrany súd uprednostňuje pred určovacou žalobou a z akého dôvodu. Inak je neprejednanie určovacej žaloby nedostatočne odôvodnené. V tomto kontexte sa určovacia žaloba javí ako spôsobilá vyriešiť spornú právnu otázku – kto bol vlastníkom nehnuteľnosti ku dňu jej vyvlastnenia, a teda komu sa má vyplatiť náhrada za vyvlastnenie zložená do úschovy súdu. A naopak, ústavnému súdu sa javí žaloba o plnenie ako problematická, keďže náhrada za vyvlastnenie už uhradená bola – do úschovy súdu. Treba dodať, že Okresný súd Nitra uznesením č. k. 18U/4/2016 z 10. decembra 2020 návrhu sťažovateľky na vydanie predmetu úschovy nevyhovel z dôvodu, že naďalej trvá právna neistota pri posudzovaní toho, komu nárok na vyvlastňovaciu náhradu patrí (body 9 a 10 odôvodnenia uznesenia okresného súdu). Nie je správny ani záver odvolacieho súdu, že sťažovateľka sa môže prípadne domáhať určenia „komu tvrdená náhrada za vyvlastnenie patrí“ (bod 14 rozsudku krajského súdu). Pri určovacích žalobách je vždy potrebné žiadať o určenie, že určité konkrétne právo patrí určitej konkrétnej osobe. Nemôže teda ponechať na súd, nech si vyberie, komu právo patrí, ale musí tvrdiť určitú konkrétnu možnosť určenia práva určitej konkrétnej osoby (pozri Hlušák, M. Právny záujem v civilnom sporovom konaní. In: Gešková, K. (ed). Žalobné právo. Zborník z medzinárodného vedeckého kongresu Trnavské právnické dni 2020, Trnava : Právnická fakulta TU v Trnave, TYPI UNIVERSITATIS TYRNAVIENSIS, 2020, s. 229, dostupné aj online).

47. Možno dodať, že zo žiadneho ustanovenia ani judikatúry nevyplýva, že naliehavý právny záujem je daný nevyhnutne len v situácii, ak sa určovacím výrokom sleduje zosúladienie zápisu vo verejnom registri a skutočného stavu; je to totiž len jeden z možných prípadov, keď je naliehavý právny záujem daný, avšak nie jediný.

48. Je pravdou, že otázka naliehavého právneho záujmu, teda potreba určovacieho rozsudku, sa skúma vo vzťahu k aktuálnemu právnomu stavu, resp. k aktuálnej právnej neistote, čo však nebráni ani minulému určeniu, pokiaľ má toto minulé určenie význam aj pre súčasné právne vzťahy. Argumentovať gramatickým časom právnej normy, teda tým, že zákon hovorí o tom, „či tu právo je alebo nie je“, a nie o tom „či tu právo bolo alebo nebolo“, je v rozpore s účelom naliehavého právneho záujmu, ale aj všeobecne v rozpore s právom na súdnu ochranu, ktorú sú súdy povinné poskytnúť osobe, ktorá sa naň obrátila. Ústavný súd je oboznámený s tým, že obmedzenie určenia do minulosti sa objavilo aj v slovenskej judikatúre (napr. rozhodnutia najvyššieho súdu č. k. 2 Cdo 32/98 a č. k. 2 Cdo 131/2006), avšak argumentáciu o paušálnej nemožnosti určenia minulej udalosti považuje nesprávnu a nevyplývajúcu zo žiadneho zákonného ustanovenia. Prístup pripúšťajúci aj určenie niečoho minulého potom korešponduje aj s nemeckým prístupom pripúšťajúcim ako predmet určenia aj minulý právny vzťah, pokiaľ z neho vyplývajú právne následky pre súčasné alebo budúce právne postavenie, ak existuje súčasný záujem na určení minulého právneho vzťahu [Foerste, U., In: Musielak, H.J., Voit, W. a kol. Zivilprozessordnung mit Gerichtsverfassungsgesetz. Kommentar, 18. vydanie, Verlag Franz Vahlen, Mníchov, 2021, s. 904, ROSENBERG L., SCHWAB, K. H., GOTTWALD, P. Zivilprozessrecht. 16. Aufl. München: C. H.

Beck, 2004, § 90, marg. č. 16., rozhodnutia nemeckých súdov napr. BGH NJW-RR 2016, 1404, Rn 13; BAG NJW 2020, 1613, Rn 13). Určenie minulého vzťahu nevyklučuje ani česká doktrína (B. Dvořák in LAVICKÝ, P. a kol. Občanský soudní řád (§ 1 až 250l). Praha : Wolters Kluwer, 2016, s. 326) a česká súdna prax (ako príklad určenia minulej právnej skutočnosti sa uvádza určenie, že poručiteľ bol ku dňu svojej smrti vlastníkom veci (R 61/01), resp. že bol členom družstva alebo nájomcom bytu (SoJ 103/07, NS CR 29 Cdo 208/2005)].

49. Súd by sa teda mali dôkladne zaoberať otázkou, či sa sťažovateľka neobracia na súd bezdôvodne, či rozsudok odstráni jej právnu neistotu a ak je toho názoru, že sťažovateľka má iné možnosti ochrany, z odôvodnenia rozhodnutia musí jasne vyplývať, ktorá iná možnosť právnej ochrany má mať pred určovacou žalobou prednosť.

50. Súd sa ďalej musia vysporiadať s viazanosťou rozhodnutím správy katastra (§ 193 a § 194 CSP), ktorým bol vklad vlastníckeho práva v prospech sťažovateľky zrušený. Nesprávna je preto úvaha odvolacieho súdu, že „až do preukázania opaku treba považovať rozhodnutie o vyvlastnení za vecne správne; teda do ukončenia správnych konaní nemožno v občianskoprávnom konaní ustáliť aktívnu legitimitáciu žalobkyne a s ňou spojený naliehavý právny záujem pre akýkoľvek spor súvisiaci s náhradou za vyvlastnenie“. Treba povedať, že z rozhodnutia o vyvlastnení č. OU-NR-OVBP2-2016/031897-32 z 18. augusta 2016 vyplýva, že zložiteľ nemohol splniť povinnosť uhradiť náhradu za vyvlastnené pozemky, pretože sú odôvodnené pochybnosti, kto je veriteľom, a to kvôli prebiehajúcim súdnym konaniam, medzi ktoré patrí aj súdne konanie sťažovateľky o určenie vlastníckeho práva k sporným nehnuteľnostiam. Preto nie je dostatočne odôvodnené to, prečo odvolací súd nevie ustáliť aktívnu vecnú legitimitáciu sťažovateľky a naliehavý právny záujem pre akýkoľvek spor súvisiaci s náhradou za vyvlastnenie. Sťažovateľka sa totiž v súdnom konaní domáhala preskúmania odstúpenia žalovanej od zmluvy, ktoré sťažovateľka považuje za neplatné, a teda je toho názoru, že ona je stále vlastníčkou sporných pozemkov a bola nimi aj v čase vyvlastnenia. Podľa nej na tejto skutočnosti nič nemení ani zákonné predkupné právo štátu a s touto argumentáciou sa musia súdy vysporiadať.

51. Odvolací súd v bode 16 spochybňuje aplikáciu § 228 ods. 2 CSP. Krajský súd pritom argumentuje rozporne v tom zmysle, že na to, aby sa účinky rozsudku rozšírili aj na iné osoby podľa § 228 ods. 2, je nevyhnutné, aby mala sťažovateľka naliehavý právny záujem na určení. Avšak okresný súd argumentoval práve tým, že sťažovateľka v žalobe ako žalovaných neoznačila osoby aktuálne zapísané na liste vlastníctva, potrebu čoho vyvrátila práve poukazom na § 228 ods. 2 CSP. Vo vzťahu k aplikácii § 228 ods. 2 CSP uviedol, že aby nastal tento dôsledok, je potrebné, aby mala žalobkyňa naliehavý právny záujem na určení, čo v danom spore splnené nebolo. Tiež dodal, že žalovaná nebola výlučne sama vlastníčkou spornej nehnuteľnosti, a nemôže byť preto výlučne sama pasívne vecne legitimovaná. Uvedené odôvodnenie je zmätočné, pretože jasne neuvádza, prečo ho súd na tento prípad neaplikoval. Možno len dodať, že osoby, ktoré vedia o prebiehajúcom súdnom spore a jeho výsledok sa môže prejavovať v ich právnej sfére, môžu do konania vstúpiť ako intervenienti a svojimi úkonmi môžu ovplyvniť výsledok konania.

52. Je potrebné opäť zdôrazniť, že ústavný súd úvahami o posudzovaní naliehavého právneho záujmu neprejudikuje záver o veci samej, ktorá je plne v kompetencii všeobecných súdov.

V.

K finančnému zadosťučeniu

53. Sťažovateľka v ústavnej sťažnosti žiadala priznať aj finančné zadosťučenie, pretože v dôsledku rozhodovacej činnosti súdov trvajúcej 6 rokov mohlo dôjsť k zmareniu účelu tohto konania – vyplateniu náhrady za vyvlastnenie. Priznanie primeraného finančného zadosťučenia prichádza do úvahy najmä v prípadoch, keď vzhľadom na charakter porušenia základných práv a slobôd sťažovateľa nie je možné zaistiť úplnú nápravu zrušením rozhodnutia, opatrenia alebo uvedením do pôvodného stavu a rozhodnutie ústavného súdu, konštatujúce porušenie základných práv a slobôd sťažovateľa, nemôže dostatočne zabrániť ani v kombinácii s ďalšími opatreniami pokračovaniu v porušovaní základných práv a slobôd v budúcnosti. V tomto prípade však zrušenie napadnutého rozhodnutia je dostatočnou nápravou zásahu do sťažovateľkiných základných práv a slobôd. Všeobecné súdy tak môžu v konaní po zrušení napadnutého rozhodnutia konať tak, aby rešpektovali sťažovateľkino právo na súdnu ochranu. Preto ústavný súd sťažovateľke pri rozhodovaní o nároku na primerané finančné zadosťučenie nevyhovel.

VI.

Trovy konania

54. Zistené porušenie základných práv sťažovateľky odôvodňuje, aby jej najvyšší súd podľa § 73 ods. 3 zákona o ústavnom súde úplne nahradil trovy konania, ktoré jej vznikli zastúpením advokátom. Výška náhrady 589,21 eur bola určená podľa vyhlášky Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky č. 655/2004 Z. z. o odmenách a náhradách advokátov za poskytovanie právnych služieb v znení neskorších predpisov (ďalej len „vyhláška“). Základná sadzba tarifnej odmeny za jeden úkon právnej služby je jedna šestina priemernej mzdy za predchádzajúci polrok (§ 1 ods. 3 v spojení s § 11 ods. 3 vyhlášky). Sťažovateľka má nárok na náhradu za dva úkony právnej služby v roku 2021 (prevzatie a príprava zastúpenia a podanie sťažnosti 2 x 181,17 eur) a jeden úkon právnej služby v roku 2022 (replika) a nárok na náhradu podľa § 16 ods. 3 vyhlášky (2 x 10,87 eur a 1x 11,64 eur).

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu ústavného súdu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 1. júna 2022

Ladislav Duditš
predseda senátu